

Ο Νομός Αχαΐας καλύπτεται σε μεγάλο μέρος από λόφους και βουνά που τα συνοδεύουν θρύλοι, μύθοι, παραδόσεις αλλά και πλούσια ιστορία καθώς αποτέλεσαν ορμητήρια των ασυμβίβαστων κατοίκων της περιοχής που έκαναν στόχο της ζωής τους να δουν την Ελλάδα ελεύθερη. Τόσο επί Τουρκοκρατίας όσο και επί Γερμανικής κατοχής τα βουνά αυτά φιλοξένησαν το ασιγαστο πάθος των Αχαιών να απελευθερώσουν τον τόπο τους. Τα βουνά της Αχαΐας όμως αποτελούν και ένα υπέροχο «μωσαϊκό» χλωρίδας και πανίδας αλλά και πεδίο έκφρασης μιας ενδιαφέρουσας παραδοσιακής αρχιτεκτονικής...

Στην ανατολική Αχαΐα δεσπόζει αναμφίβολα η μεγάλη οροσειρά του **Χελμού** (ή **Αροάνια όρη**).

Ο ορεινός όγκος του Χελμού καλύπτει μεγάλο τμήμα των Δήμων Ακράτας, Καλαβρύτων και Λευκασίου και περιλαμβάνει μερικές από τις ψηλότερες κορυφές του νομού, όπως η

Ψηλή Κορφή

(2355μ.), η

Νεραϊδόραχη

(2341μ.), ο Προφήτης Ηλίας ή

Κοκκινόβραχος

(2282μ.) και η

Αετοράχη

(2252μ.). Στην καρδιά της αλπικής ζώνης του βουνού βρίσκεται το χιονοδρομικό κέντρο των Καλαβρύτων, ενώ στην κορυφή της Νεραϊδόραχης έχει εγκατασταθεί το περίφημο τηλεσκόπιο «Αρίσταρχος». Στην περιοχή του Χελμού ανήκει και το

φαράγγι του Βουραϊκού

με το μοναδικό στην Ελλάδα οδοντωτό σιδηρόδρομο. Από τις ψηλές κορυφές του Χελμού πηγάζει ο

ποταμός Κράθις

που διαρρέει από νότο προς βορά όλο το δήμο Ακράτας.

Γύρω από το Χελμό απλώνονται διάσπαρτα αρκετοί χαμηλότεροι ορεινοί όγκοι, όπως το **Σκεπαστό**

βόρεια της πόλης των Καλαβρύτων, το

Ρούσκιο

στα όρια των δήμων Καλαβρύτων και Διακοπτού, ο

Κλωκός

και το

Μαρμάτι

που δεσπόζουν αντίστοιχα στα ορεινά χωριά των δήμων Αιγίου και Αιγείρας. Στα δυτικά του δήμου Καλαβρύτων κυριαρχεί η οροσειρά του Ερύμανθου, κομμάτι του οποίου είναι και ο ορεινός όγκος του

Καλλιφωνίου

(1996μ.), το οποίο ωστόσο από πολλούς θεωρείται ανεξάρτητο συγκρότημα. Οι κορυφές του Ερύμανθου

Μουγγίλα

(2169μ.) και

Λεπίδα

(1894μ.) τροφοδοτούν τις πηγές του ποταμού Σελινούντα, στην περιοχή της Βλασίας. Το ποτάμι διασχίζει τον ομαλό όγκο της Κρανιάς και μετά τη Μονή Μακελαριάς μπαίνει σε φαράγγι που σχηματίζεται από τα βουνά Κλωκός ανατολικά και Μπαρμπάς στα δυτικά. Ο

Μπαρμπάς

(1613μ.), στα όρια του δήμου Αιγίου με την κοινότητα Λεοντίου είναι η ανατολικότερη απόληξη του Παναχαϊκού όρους.

Φυσικό Περιβάλλον ΧΛΩΡΙΔΑ Τα βουνά της περιοχής στο μεγαλύτερο μέρος τους ασβεστολιθικά, διαθέτουν μυτερές κορφές, απότομες πλαγιές, φαράγγια αλλά και φιλόξενα οροπέδια που κατοικήθηκαν ήδη από τα πανάρχαια χρόνια. Στην ποικιλία σχημάτων αυτού του ορεινού τοπίου προστίθεται η πολυχρωμία της βλάστησης. Οι τοπικές παραλλαγές του κλίματος της επιτρέπουν να οργανωθεί με διάφορους τρόπους, ιδιαίτερα δε σε δάση που ποτίζονται από τις συχνές βροχές και χιόνια.

Τα ορεινά της ανατολικής Αχαΐας διαθέτουν, ευτυχώς ακόμα, πλούσια δασική βλάστηση. Το κυριότερο και γνωστότερο είδος είναι το έλατο (*Abies Cephallonica*) που σχηματίζει αμιγή δάση στο μεγαλύτερο μέρος της περιοχής. Υπάρχουν όμως και μαυρόπευκα (*Pinus nigra*), Πλατύφυλλες βελανιδιές (*Quercus frainetto*), βουνοκυπάρισσα (*Pinus halepensis*). Τα προηγούμενα είδη σχηματίζουν δικές τους συστάδες ή και ολόκληρα δάση (δρυοδάσος Κάνισκας). Ιδιαίτερα προς τα ανατολικά, στα σύνορα με το νομό Κορινθίας, σχηματίζονται πανέμορφα μικτά δάση, όπως αυτό που περιβάλλει τη λίμνη Τσιβλού και συνεχίζεται στην κοιλάδα του Κράθι.

Πολλά ακόμα είδη ξυλωδών φυτών βρίσκονται στα δάση ή σχηματίζουν άλλους τύπους

βλάστησης, όπως θαμνώνες, παραποτάμιες συστάδες ή όμορφες δενδροκαλλιέργειες από καρυδιές γύρω από τα Καλάβρυτα και την Κλειτορία. Τα υπόλοιπα είδη, τα λεγόμενα πώδη, είναι και πιο πολλά. Η μελέτη αυτού του φαινομενικού χάους αποθαρρύνει ή αφήνει αδιάφορους τους περισσότερους. Κανείς όμως δεν μπορεί να μείνει ασυγκίνητος μπροστά στο ολάνθιστο θέαμα που παρουσιάζει για παράδειγμα το φαράγγι του Βουραϊκού την άνοιξη.

Τα περισσότερα σπάνια φυτά πάντως, μεταξύ των οποίων και τοπικά ενδημικά, τα φιλοξενεί ο

Χελμός

, ιδιαίτερα στα μεγάλα υψώματα. Ο χλωριδικός κατάλογος του Χελμού συγκεντρώνει χίλια είδη φυτών τουλάχιστον. Σε αυτόν βρίσκονται εκατόν είκοσι επτά ενδημικά της Ελλάδας. Από αυτά, τα δέκα τέσσερα, είναι αποκλειστικά ενδημικά του Χελμού, όπως δηλώνεται και από τα επιστημονικά ονόματα ορισμένων (*Bolanthus chelmiscus*, *Alchemilla aroanica* και *Seseli aroanicum*).

Στα

Ύδατα Στυγός

μπορεί, όποιος κατορθώσει να φτάσει ως εκεί, να δει αργά την άνοιξη, αφού υποχωρήσει το χιόνι, κάποια από τα σπάνια όσο και όμορφα είδη: *Aquilegia ottonis*, *Geranium asphodeloides*, *Globuria stygia*, *Pinguicula hirtiflora* (ένα πεντάμορφο είδος), *Saxifraga sibthrii* καθώς και τα ασιατικά *Arnebia densiflora* και *Solenantus stamineus* για τα οποία ο Χελμός είναι μία από τις ελάχιστες περιοχές εμφάνισής τους σε ευρωπαϊκό έδαφος. Το εντυπωσιακό άνθος της *Aquilegia ottonis* (κολομπίνα) έχει επιλεγεί ως έμβλημα του ιδρυμένου το 2002, Φορέα Διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής Χελμού-Βουραϊκού. Πιο προσιτά στην παρατήρηση, στα κοντινά δάση χαμηλότερα, ανθίζουν κατά τον Απρίλιο τα ανοιξιάτικα κυκλάμινα (*Cyclamen repandum*) και οι τουλίπες (*Tulipa orphanidea*) ενώ μέσα στο φαράγγι του Βουραϊκού φυτρώνουν από βολβούς πολλά είδη ορχιδέας, όπως για παράδειγμα η σπάνια *Orphrys delphinensis*.

Εκτός από τα καθεαυτό φυτά, και οι μύκητες εκπροσωπούνται με μεγάλη ποικιλία που περιλαμβάνει εκλεκτά φαγώσιμα είδη. Ενδεικτικά αναφέρονται για τα δάση του Σούβαρδου τα *Pleurotus ostreatus* (ελατομανιτάρο) και *Pleurotus eryngii*, ενώ για τα δάση της Ζαρούχλας τα *Amanita caesarea*, *Cantharellus cibarius*, *Lactarius deliciosus* αλλά και τα επικίνδυνα *Amanita muscaria* και *A. Pantherina*. Το βορειοανατολικό τμήμα του **Ερύμανθου** που εντάσσεται στην περιοχή (κορυφές Μουγγίλα, Λεπίδα) αποτελεί ένα ενιαίο σύνολο με

το Καλλιφώνι και τις Τρεις Γυναίκες, τουλάχιστον από βοτανική άποψη. Έλατα σχηματίζουν ακμαία αμιγή δάση, όπως εκείνο γύρω από τη

Βλασία

. Στο τελείωμα αυτών των δασών κάτω από τις κορυφές επιβιώνουν συστάδες από το σπάνιο βουνοκυπάρισσο. Αν και ατελώς ερευνημένη, η χλωρίδα του Ερύμανθου περιλαμβάνει αρκετά ελληνικά ενδημικά είδη, μεταξύ των οποίων και το πασίγνωστο τσάι του βουνού (*Sideritis clandestine* subsp. *Peloponnesiaca*).

Ο ελατόφυτος

Μπάρμπας

και το οροπέδιο

Ρακίτα

, με τη σημαντική λίμνη, αποτελούν τμήμα του Παναχαϊκού. Απέναντί τους ο Κλωκός, ανήκει μαζί με το Ρούσκιο και το Σκεπαστό στην ενότητα που οι Αρχαίοι ονόμαζαν Κερύνεια Όρη.

ΠΑΝΙΔΑ

Ο παραπάνω φυτικός κόσμος δίνει καταφύγιο και τροφή στην

άγρια ζωή

που περιλαμβάνει στις τάξεις της και αρκετά προστατευόμενα είδη, όπως η βίδρα (*Lutra lutra*) από τα θηλαστικά. Κατοικεί στα ποτάμια της περιοχής και τρέφεται με καβούρια, βατράχια αλλά προπάντων με ψάρια, όπως ο χαμοσούρτης (*Barbus peloponnesius*) και το τυλινάρι (*Squalius Peloponnesis*). Άλλα σαρκοφάγα είναι η σπάνια αγριόγατα, η αλεπού, ο ασβός, το κουνάβι και η νυφίτσα.

Τα πιο μεγάλα θηλαστικά απουσιάζουν, πλην του αγριογούρουνου που έχει επανεισαχθεί στα πρόσφατα χρόνια. Το μόνο άλλο χορτοφάγο θηλαστικό υπολογίσιμου μεγέθους είναι ο λαγός που επίσης αποτελεί δημοφιλές θήραμα.

Από τα μικρότερα και λιγότερο γνωστά θηλαστικά, σημαντική είναι η ποικιλία των νυχτερίδων, όπως αυτές που βρίσκουν καταφύγιο στο σπήλαιο των Καστριών, σχηματίζοντας μικτή αποικία από πέντε είδη (ρινόλοφοι και μυωτίδες).

Τα **πουλιά** με την σειρά τους έχουν να επιδείξουν σπάνια αρπακτικά, όπως ο χρυσαετός (*Aquila chryaetos*) και ο πετρίτης (*Falco peregrinus*). Στην περιοχή έχουν παρατηρηθεί περι

τα εκατόν πενήντα είδη πουλιών, τα δύο τρίτα των οποίων φωλιάζουν εδώ. Πολλά είναι αυτά που σχετίζονται φυσικά με τα δάση, όπως για παράδειγμα τέσσερα είδη δρυολαπτών, η φάσσα, ο κότσυφας, η γερακότσιχλα, ο σπίνος, ο κοκκινολαίμης ή τα αποκλειστικά σε δάση κωνοφόρων ελατοπαπαδίτσα και σταυρομύτης. Από τα ορεισίβια ανωδασικά είδη ξεχωρίζουν ο χιονοψάλτης (*Prunella collaris*), ο πετροκότσυφας (*Monticola saxatilis*) και η χιονάδα (*Eremophila alpestris*). Στα ποτάμια καταδύεται ο σπάνιος νεροκότσυφας (*Cinclus cinclus*). Περπατά κάτω από την επιφάνεια του νερού, γαντζωμένος μετα νύχια του από τις κροκάλες, για να βρει τις προνύμφες εντόμων με τις οποίες τρέφεται. Η τροφή του χρειάζεται καθαρό νερό και η παρουσία του, επομένως, μπορεί να χρησιμεύσει ως βιοδείκτης.

Μεγάλη ποικιλία **ερπετώ ν και αμφιβίων** συμπληρώνει τον κατάλογο της πανίδας. Από τη φύση τους είναι δραστήρια μόνο τις ζεστές εποχές, και όταν το χιόνι σκεπάζει μεγάλες εκτάσεις αυτά καταφέρνουν να επιβιώνουν ναρκωμένα σε ασφαλή καταφύγια. Αυτή η παρεξηγημένη ομάδα ζώων περιλαμβάνει και ενδημικά για την Πελοπόννησο είδη σαύρας, όπως η *Podarcis peloponnesiaca*, αρκετά κοινή σε όλη την περιοχή. Ο αλπικός Τρίτωνας (*Triturus alpestris*), ένα σπάνιο για την Πελοπόννησο αμφίβιο, διατηρεί στη Ρακίτα και τον Κλωκό δύο μικρούς απομονωμένους πληθυσμούς, από τους νεότερους της Ευρώπης.

Μεγάλες ιδιαιτερότητες στην τοπική πανίδα πρέπει να αναζητηθούν στον ελάχιστο **γνωστό μικρόκοσμο των σπονδύλων**

. Το καλοκαίρι στα μεγαλύτερα υψόμετρα του Χελμού πετούν μερικές από τις σπανιότερες πεταλούδες της χώρας μας. Κάποιες από τις μικρές γαλάζιες πεταλούδες της οικογένειας *Lycanidae* ανήκουν σε είδη ασιατικής προέλευσης, που στην περίπτωση των *Agrodiaetus coelestinus*, *Agrodiaetus Iphigenia* και *Turanana ranagaea* βρίσκουν εδώ και σε ελάχιστα άλλα σημεία της ορεινής Πελοποννήσου τα μοναδικά τους ερείσματα επί ευρωπαϊκού εδάφους. Η *Cyaniris Helena*, συγγενική με τις προηγούμενες, είναι ενδημικό είδος της Πελοποννήσου, παγκόσμια περιορισμένο στο Χελμό και τον Ταύγετο. Επίσης, τα ανωδασικά βοσκοτόπια του Ερύμανθου είναι ίσως η μοναδική περιοχή εξάπλωσης στην Πελοπόννησο της εντυπωσιακής πεταλούδας (*Parnassius Apollo*).